

צב:

השוכר את הפועלים פרק שביעי בבא מציעא

מסורת הש"ס

עין משפט
גרי מצוה

6 ונקמן נכ... 7 ונקמן נכ... 8 ונקמן נכ... 9 ונקמן נכ... 10 ונקמן נכ... 11 ונקמן נכ... 12 ונקמן נכ... 13 ונקמן נכ... 14 ונקמן נכ... 15 ונקמן נכ...

הרי זה אוכל ופטור. דכיון דעומדות לקות לא נגמרה מלאכתן: אמי וכוני. שאינו נשכר לבעל הבית: או ע"מ שיאכל בני בשכרי. שקלצת לי: הוא אוכל ופטור. שהמורה ויכתה לו ללקט שבתה ופאה שפטורין מן המעשר: וכונו אוכל וחייב. במעשר דהוה ליה כלוקח מקח שלא נגמרה מלאכתה: ואי אמרס משלו הוא אוכל. ושכרו הוא ואפילו הכי פטריה רחמנא מכנספסו דדרשינן ליה"ו מה נפשך אוכל ופטור אף פועל אוכל ופטור: כנו אמאי חייב. הא בשכר אביו הוא אוכל לכאבו: משום דמיהו כי מקח. הואיל ואמתי. אבל אכילה ידידיה דמיא בתנאי אע"ג דשכר הוא לא דמיא למקח: פרי אלו לא יאכלו. דבעי חומה דגמר קודש קודש ממעשר ובתחילה על מנת כן נשכרו לו: ואם לא הווינן. מתחילה לעשות עמו בנטע רבעי פודה ומאכילן: כמקח טעות. ואילמלי הווינן לא היו נשכרים לו: נפסרסו עגוליו. קציעות שדרסן בעגולין ונגמרה מלאכתן למעשר ופלו ונתפסרו וצריך לחזור ולדרסן: פרי אלו לא יאכלו. דאין פועל אוכל כדבר שנגמרה מלאכתו למעשר כדתיא לעיל (דף פט.) יאל הכודל בתמרים וכו': נפסחו חכוסיו. שיעטלו מנופסויהם ושכרו לכותמן: פרי אלו לא יאכלו. דנגמרה מלאכתן למעשר: ואם לא הווינן. לקמן פריך גבי חביות מאי אודעינהו בעי: בשלמא נפסרו עגוליו איכא מקח טעות. שכשאומר להן תחילה השתכרו לי לדרוס בעגולין ספורים היו שזו מחלת דריסמן ועדין לא נגמרה מלאכתן: מידע ידעי דאיטעילי למעשר. דמשרד לבור היו יין למעשר: שנפסחו חכוסיו לבור. שנפסו לבור וסטרין היו שלא הוילאוהו משם משירד מן הגת לתוכו: והסניא יין משירד לבור. היו גמרו למעשר והרי ירד: משיקפסו. משיקפאו המרגלים על פי הבור כשממחיל להיות מוסס ועוטלין הוצין ומשליכן: דאמרו ליה לא הוילאו ידעין. דמקפי: איבעי לכו לאסוקי כו'. משאמתי לכס שאני שוכר אחסך למשכר מן הבור וכיון דלא אסוק אלעתייכו סכור וקבול: הוא דנגיד. המושכו מן הבור: משישלה כחכוס. משנתן בחביות והוא מוסס ורמיחה עולה ומקלת שמרין קופאין למעלה וקודס שיגופו אותן חביות שולין אותן רחוחות ומשליכן: דמשלי. ככר נישלו רמיחותיו ממנו לחוך: דשריק. הסותמו בנגופות: קולץ. ליטול מעות ולא יאכל: על ידי עצמו. כשביל עצמו: מפני שיש כפר דעס. וידעי וקא מחלי: במעלה להן מוונות. ושכר פועלתן שלו: אי אמרת משל שמים הוא אוכל משום הכי

מסורת הש"ס
מוסף רש"י
משיקפסו. היו גמרו מלאכה לענין מעשר ולאסר כי שתיית ארבעי. משיקפה לשון קץ כמו קפא תימא דמסכת טוכה (נג.) שפין המרגלים על הין כשהוא נח ככור וע"ז (ו. ו.) בדברי ר' הושעיא. ממתי ירד כי הוסיף: טעם.

הרי זה אוכל ופטור מן המעשר ועל מנת שאוכל אני ובני או שיאכל בני בשכרי הוא אוכל ופטור ובנו אוכל וחייב ואי אמרת משלו הוא אוכל בנו אמאי חייב אמר רבינא משום דמיהו כמקח תא שמע ¹⁰השוכר את הפועל לעשות בנטע רבעי שלו אלו לא יאכלו ואם לא הוודיעם פודה ומאכילן ואי אמרת משל שמים הוא אוכל אמאי פודה ומאכילן איסורא לא זכי להו רחמנא התם משום דמיהו כמקח טעות אימא סיפא ינתפרסו עגוליו נתפתחו חביותיו הרי אלו לא יאכלו והאם לא הוודיען מעשר ומאכילן ואי אמרת משל שמים הוא אוכל אמאי מעשר ומאכילן איסורא לא זכי להו רחמנא ¹¹וכי תימא הכא נמי משום דמיהו כמקח טעות בשלמא נתפרסו עגוליו מיהו כמקח טעות אלא נתפתחו חביותיו מאי מקח טעות איכא מידע ידע דאיטבילי להו למעשר אמר רב ששת שנתפתחו חביותיו לבור והתניא ¹²יין משייר לבור כר' עקיבא דאמר משיקפה דאמרו ליה לא הוה ידעינן ונימא להו איבעי לכו אסוקי אדעתייכו דלמא מקפה באתרא דההוא גברא דנגיד איהו מקפה והשתא דתני ¹³ירב זביד בדבי ר' הושעיא יין משייר לבור ויקפה ור' עקיבא אומר ימשישה בחביות אפי' תימא שלא נתפתחו חביותיו לבור דאמרו ליה לא הוה ידעינן דמשלי ונימא להו איבעי לכו אסוקי אדעתייכו דלמא משלי באתרא דההוא דשריק ההוא משלי תא שמע ¹⁴קוצץ אדם על ידי עצמו על ידי בנו ובתו הגדולים על ידי עבדו ושפתחו הגדולים ועל ידי אשתו מפני שיש בהן דעת אבל אינו קוצץ לא על ידי בנו ובתו הקטנים ולא על ידי עבדו ושפתחו הקטנים ולא על ידי בהמתו מפני שאין בהן דעת קא סלקא דעתך במעלה להן מוונות אי אמרת בשלמא משל שמים הוא אוכל משום הכי אינו קוצץ אלא אי אמרת משלו הוא אוכל קטנים נמי נקוץ להו הכא במאי עסקינן בשאין מעלה להן מוונות אי הכי גדולים נמי גדולים ידעי וקא מחלי והא תנא ר' הושעיא קוצץ אדם על ידי עצמו ועל ידי אשתו אבל לא על ידי בהמתו ועל ידי בנו ובתו הגדולים

אבל לא ע"י בנו ובתו הקטנים ובין קטנים מאי לאו אידי ואידי במעלה להן מוונות ובהא קא מיפלגי דמר סבר משלו הוא אוכל ומר סבר משל שמים הוא אוכל לא דכ"ע משלו הוא אוכל ולא קשיא כאן בשאין מעלה להן מוונות וברייתא במעלה להן מוונות במאי אוקימתא במעלה להן מוונות אי הכי קטנים נמי נקוץ להו צערייהו דבנו ובתו הקטנים לא זכי ליה רחמנא במאי אוקימתא למתני' בשאין מעלה להן מוונות הניחא אינו קולץ. ע"י עבדו הקטנים דאין לפועל קטן זכות אלא כשתמן לתוך סיו: אלא אי אמרס משלו הוא אוכל. דמקפת שכר הוא: אמאי אינו קולץ. כי היכי דאגרייהו ידידיה נמי ידידיה: שאין מעלה להן מוונות. ואף שכן אין שול. וקא סלקא דעתך אין הכי יכול לומר לעבד עשה עמי ואני וכן ופלוגמא היא במסכת גיטין (דף יג.) ובהמתו משום לאו דהקיסמו שאפילו הוא עצמו דש בה דשה שלו אינו רשאי לחסמה: והסני ר' אושטיא קולץ אדם על ידי עצמו ועל ידי אשתו אבל לא על ידי חכוסיה: משום חסמה: וקולץ על ידי בניו הגדולים. אבל לא הקטנים: וקולץ על ידי שפתחו ועבדו וכו'. קשיא עבדים קטנים אעבדים קטנים דמתני': אידי ואידי. מתני' וברייתא: דמר סבר. מנא דמתניתין: משל שמים הוא אוכל. הלך ליה להו למרייהו וכייה כאלילתן דאפילו שלהן אינה עד שיתנה לפיהן: אי הכי. בנו ובתו נמי נקוץ להו: במאי אוקימתא וכו'. ועולם משלו הוא אוכל ומשום דאני מעלה קאמר לא יקוץ: הניחא

על מנת שיאכל בני בשכרי. פי' כגונט' שיאכל בנו עם האב בשכר פעולת האב וקשה דמאי פריך בנו אמאי חייב הא ודאי מקח גמור הוא ומאי קאמר נמי דמיהו כמקח אלא נראה בשכרו היינו תחתיו ואלטרירין להננות שיאכל הבן כמו שיראה אפילו יאכל יותר מן האב והא דפריך ואי אמרת משלו הוא אוכל אמאי חייב היינו אמאי חייב ככל מה שיאכל דהא לא הוה לו לחייבו אלא במה שאוכל יותר מן האב:

הכ"י גרסינן בפסחים שאנו א"א א"י אמרת מש"ש שמים הוא אוכל אמאי פודה ומאכילן איסורא לא זכי להו. אבל אי משלו הוא אוכל אמי שפיר שהרי הוא כאלו התנה עמו מעיקרא כדפרישית לעיל ומשני משום דמיהו כמקח טעות ור"ח פי' אמאי פודה ומאכילן יאכלו בלא פדייה כיון דמשל שמים אוכל ומשני איסורא לא זכי ליה רחמנא ולגירסא זו קשה דאמתי הוה ליה למיפך אמאי אוכלין כלל דהכי פריך בסמוך גבי נתפרסו עגוליו והוה ליה לטעמי משום דמיהו כמקח טעות דמתני' בסמוך: א"ה גדולים נמי. א"כ במעלה להן מוונות ומשל שמים הוא אוכל אמי שפיר דקולץ בגדולים דכיון דזן אותם מחלי בלב שלם אלא אי אמרת בשאין מעלה להן מוונות אמאי קולץ לגדולים דאין מתרלין בלב שלם כיון שאינו זן אותם אלא מיראה הן עושין ואנוסיס הן ומשני גדולים אפילו כשארין זן מחלי בלב שלם: במאי לאו אידי ואידי במעלה להן מוונות. אידי ואידי דשפיר אוקי ככר מתני' באין מעלה להן מוונות השתא דתייתא ברייתא דלרביס לאוקמה במעלה להן מוונות סבירא ליה לאוקמה מתני' דומיא דברייתא: במאי אוקימתא. לברייתא במעלה להן מוונות קטנים נמי ניקוץ מהדר נמי אמאי דמוקי מעיקרא אידי ואידי במעלה כו' דבין מעיקרא ובין השתא מוקמת ברייתא במעלה להן מוונות: לא זכי י"ה רחמנא. לאו דוקא נקט רחמנא דמדריגתו הוה מילאת קטן ושכרו לאביו אלא כלומר לא זכי ליה רבנן וריצין גרים לא זכי ליה רבנן אי נמי נקט רחמנא משום כמו דמן המורה מעשה ידיה שלו ועברה לא זכי ליה רחמנא:

דכותיה אבל לא ע"י בנו ובתו הקטנים ובין קטנים מאי לאו אידי ואידי במעלה להן מוונות ובהא קא מיפלגי דמר סבר משלו הוא אוכל ומר סבר משל שמים הוא אוכל לא דכ"ע משלו הוא אוכל ולא קשיא כאן בשאין מעלה להן מוונות וברייתא במעלה להן מוונות במאי אוקימתא במעלה להן מוונות אי הכי קטנים נמי נקוץ להו צערייהו דבנו ובתו הקטנים לא זכי ליה רחמנא במאי אוקימתא למתני' בשאין מעלה להן מוונות הניחא אינו קולץ. ע"י עבדו הקטנים דאין לפועל קטן זכות אלא כשתמן לתוך סיו: אלא אי אמרס משלו הוא אוכל. דמקפת שכר הוא: אמאי אינו קולץ. כי היכי דאגרייהו ידידיה נמי ידידיה: שאין מעלה להן מוונות. ואף שכן אין שול. וקא סלקא דעתך אין הכי יכול לומר לעבד עשה עמי ואני וכן ופלוגמא היא במסכת גיטין (דף יג.) ובהמתו משום לאו דהקיסמו שאפילו הוא עצמו דש בה דשה שלו אינו רשאי לחסמה: והסני ר' אושטיא קולץ אדם על ידי עצמו ועל ידי אשתו אבל לא על ידי חכוסיה: משום חסמה: וקולץ על ידי בניו הגדולים. אבל לא הקטנים: וקולץ על ידי שפתחו ועבדו וכו'. קשיא עבדים קטנים אעבדים קטנים דמתני': אידי ואידי. מתני' וברייתא: דמר סבר. מנא דמתניתין: משל שמים הוא אוכל. הלך ליה להו למרייהו וכייה כאלילתן דאפילו שלהן אינה עד שיתנה לפיהן: אי הכי. בנו ובתו נמי נקוץ להו: במאי אוקימתא וכו'. ועולם משלו הוא אוכל ומשום דאני מעלה קאמר לא יקוץ: הניחא